

Постаці

ЛІРНИК ВЯСКОВЫ

*Будзеш жыць! Будуць векі ісці за вякамі, —
Не забудуцца дум тваіх словы,
Як і слоў беларускіх, жывучы між намі,
Не забыўся ты, лірнік вясковы...*

Гэтыя радкі Янка Купала прысвяціў Уладзіславу Сыракомлю. Пясняр называў Сыракомлю першым у спісе паэтаў, якія аказалі на яго найбольшы ўплыў.

Пра жыццё і творчасць паэта расказвае экспазіцыя літаратурнага музея ў Смольгаўскай школе Любанскага раёна. У школьным двары ўстаноўлены памятны камень, а на сцяне будынка — памятная дошка: «У в. Смольгаў нарадзіўся беларуска-польскі паэт Уладзіслаў Сыракомля (Людвік Кандратовіч) 29.09.1823 — 15.09.1862».

Псеўданім Сыракомля паэт узяў у знак павагі да радавога герба сямейства Кандратовічаў. Такі герб, выразаны на дрэве мясцовымі ўмельцамі, і мноства іншых экспанатаў — архіўных здымкаў, друкаваных выданняў, копій рэдкіх дакументаў — прадстаўлены ў экспазіцыі музея земляка, паэта-патрыёта, краязнаўца, перакладчыка, майстра баладна-гутарковай формы.

У жанры «народная гутарка»

(так пазначыў сам аўтар) напісаны яго вядомы твор «Пашталён». У розных краінах гэты запісаны паэтам рускамоўную песню «Когда я на почте служил ямщиком».

Працы Сыракомлі перакладалі ў розныя часы мінулых стагоддзяў, у яго гонар названы вуліцы ў Мінску, Навагрудку, Нясвіжы, Стоўбцах, Вільнюсе, Варшаве.

Вельмі актуальным зваротам для ўсіх пакаленняў на ўсе часы гучыць сэнна напісанае Уладзіславам Сыракомлем у 1857 годзе: «Ганебны сорам не ведаць усёй зямлі, на якой мы жывём, або яшчэ горш, ведаць лепш чужыя краіны, чым сваю».

Гэтымі днямі на малой радзіме паэта і ў Любані праводзіўся круглы стол «Малая радзіма Уладзіслава Сыракомлі: 195-годдзе з дня нараджэння», арганізаваны ўпраўленнем па адукацыі, спорце і турызме Любанскага райвыканкама, Мінскага абласнога інстытута развіцця адукацыі пры ўдзеле Саюза пісьменнікаў Беларусі.

Яўген ПЯСЕЦКІ, фота аўтара.

Сваімі словамі

ШАЛАШ СЯРОД ЗАЛАТЫХ ДРЭЎ

Ёсць такая сучасная прыказка: «Зімой занадта холадна, каб рабіць тыя справы, якія летам было рабіць занадта гарача». Жарты жартамі, але задумайцеся, ці не так мы сапраўды часам жывём? Праўда, цяпер восень — і гэта добрая нагода пагаварыць менавіта пра яе.

Асабіста я пахмурным лістападаўскім днём неяк магла злавіць сябе на думцы, што прыгожую, залатую, чырвоную восень я прапусціла... Дрэвы афарбоўваюцца ў такія яркія, прыгожыя колеры не на працяглы час. Праблягаеш міма, спяшаешся на працу ці па нейкіх іншых пільных справах і хіба што бакавым зрокам заўважаеш, што навокал жоўта і чырвана... У кагосьці з сяброў на старонках у сацыяльных сетках пабачыш асенняе фота і подпіс пра тое, як жа прыгожа навокал! Праходзіць тыдзень, два, тры — моцная залава, вятры — і няма больш на дрэвах іх залатых куртак. Што рабіць? Цэлы год чакаць, каб пабачыць прыроду такой самай найпрыгажэйшай парой...

Пра сябе скажу, што сёлета я ўбачаным больш-менш задаволеная. Не буду далёка назад забягаць, але пачалося ўсё яшчэ ўзімку з вандроўкі па карпацкіх заснежаных горах і з блукання ў беларускіх сталічных снежных завеях — зіму я тады адчула напоўніцу. Што праўда, вясна была не такой яскравай — але ў Батанічны сад у час цвіцення бэзу і некаторых іншых дэкарэтыўных кустоў я завітала — і гэта ўжо, лічы, плюс у гісторыі. Летам я пайшла ў адпачынак на цэлы месяц і свядома не паехала да мораў-акіянаў, вырашыўшы, што трэба атрымаць асалоду ад мясцовай прыроды і вольнага часу, праведзенага з роднымі.

І вось адны з мінулых выхадных ужо адкрылі мне сапраўдную залатую восень! Мы сабраліся ў сяброў, якія жывуць у вёсачцы за 30 кіламетраў ад Мінска. Такая ціш стаіць, проста неверагодная! І паветра, як толькі выходзіш з машыны, адразу ледзь не кружыць галаву сваёй свежасцю і чысцінёй. Пабыўшы там два дні, я нагледзелася і налюбавалася (хаця гэтага рэдка бывае дастаткова). Вялікі чырвоная-жоўты клён, які расце на схіле. Даволі надзейны шалаш, зроблены мясцовымі хлапчукамі пасярод ужо жоўтых дрэў. Стройныя, высокія кусты сіне-фіялетаваых кветак — нідзе ў горадзе не бачыла такіх, а там растуць проста на кожным кроку. Спакойных, пастэльна-бежавых адценняў няжатае поле кукурузы — кажуць, пакінулі на зерне. Неверагодна рахманья белыя козы (іх клічуць, між іншым, Снега і Буся). Круглыя залацістыя цюкі саломы ў полі.

На цюках варта спыніцца падрабязней. Лавіце лайфхак (падказку, як штосьці зрабіць прасцей і карысней). Такі цюк — цудоўны антыдэпрэсант. Залазіш на яго, кладзешся на спіну, раскідваеш рукі і глядзіш у бяздоннае сінняе неба, пранізанае белымі аблокамі. Думаеш, што ўсё часова ў гэтым свеце, і вечна, і так прыгожа. Ці, наадварот, пераварочваешся на живот і звешваеш уніз рукі, ногі, галаву — і так ляжыш, боўтаеш імі ў паветры. Ідэальная поза для тых, хто вельмі марыў расслабіцца. Дарэчы, саломы — натуральны матэрыял, таму яна, як высветлілася, сапраўды забірае стрэс, дадае станоўчай энергетыкі (да таго ж выдатна захоўвае цяпло, увабранае ад сціплых восеньскіх сонечных промяняў). Пасля такой дзясціхвіліннай рэлаксацыі адчуваеш сябе новенькім!

Асенія свойскія яблыкі, грушы не параўнаць з крамнымі вінаградом і бананамі, гэта я вам дакладна кажу! А толькі што заквашаная капустачка! А грыбы, сабраныя ўласнымі рукамі ў казачным лесе (такой парою лес бывае толькі «казачным», не іначай). А вараная бульбачка свежага ўраджаю з салёнымі агуркамі з бочкі!

Прырода пускае нас да сябе, дазваляе паглыбіцца ў таемнае, прасякнутае відавочным. І для кожнага ў яе свая мова, свае непаўторныя і непараўнальныя краявіды. А што пачулі ці ўбачылі вы?..

Ніна ШЧАРБАЧЭВІЧ.

Здымкі зроблены ў вёсцы Смольгава. На фота — некаторыя экспанаты ўнікальнага школьнага музея, яго інтэр'ер. Адзін са здымкаў знаёміць з Палінай НЕМАЛЬЦАВАЙ — вучаніцай Любанскай школы № 3. Дзяўчына прадстаўляе распрацаваны даследчы праект «Малая радзіма «Лірніка вясковага»». Гэты праект — вынік вывучэння літаграфій Напалеона Орды, матэрыялаў Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі, перапіскі з нашчадкамі паэта.

Сенсацыя?

А ІМЯ ЯМУ — ГЕОРГІЙ

Сёлета археолагі, якія даследуюць **Спаса-Праабражэнскую царкву і прылеглую да яе тэрыторыю, адшукалі падземны храм-пахавальню, аналагаў якому на ўсходнеславянскай прасторы няма, паведамляе сайт Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта (студэнты і выкладчыкі гэтай установы прымаюць у раскопках самы непасрэдны ўдзел).**

Аб'ект сапраўды ўнікальны, сцвярджаюць даследчыкі. Гэта невялікі падземны храм — ніжны ярус асобнай пабудовы, якая была ўзведзена непасрэдна каля сцен Спасакага сабора адначасова з галерэяй з той жа цэглы (плінфы), што і сцены самога храма. Падобныя падземныя пахавальныя збудаванні амаль невядомыя на тэрыторыі Старажытнай Русі. Ён быў пабудаваны як пахавальня адной асобы, можа быць, дзвюх, калі іх пакласці ў гэтую нішу разам. Сама ніша невялікая, усяго каля 1 метра 40 сантыметраў даўжынёй і глыбінёй 50 сантыметраў. Хутчэй за ўсё, будавалася яна ўжо не для таго, каб пакласці цела, а для таго, каб прынесці туды з месца першапачат-

Археологі знайшлі імавернае месца пахавання бацькі Ефрасінні Полацкай

ковага пахавання нейкія мошчы.

Пакуль самую нішу археолагі не ўскрылі — раскопкі вядуцца літаральна па сантыметры, каб не прапусціць ніводнага артэфакта. Але ёсць меркаванне, што ў яе прападобная Ефрасіння перанесла мошчы свайго бацькі, полацкага князя Георгія, які быў высланы кіеўскім князем у Канстанцінопаль і сканаў на чужыне. Каму яшчэ асветніца магла аддаць такую пашану?

«У адрозненне ад вялікіх князёў літоўскіх і князёў кіеўскіх, пра месцы пахавання полацкіх уладароў мы не ведалі нічога, — гаворыць **Аляксей КОЦ, старшы выкладчык кафедры гісторыі і турызму Полацкага дзяржуніверсітэта.** — Сёлета работа паступова ўжо згортваецца. Але мы чакаем, што пры адкрыцці пахавальнага аркасолія ў падземным храме мы ўсё ж зможам знайсці парэшткі аднаго з полацкіх князёў — князя Святаслава-Георгія — бацькі Ефрасінні Полацкай. Калі такое здарыцца, то гэта будзе «бомба» ў свеце гісторыі і археалогіі!»

Эмілія ШЭЛЕСТ.